

Vriendelijkheid

Voorganger: Renate Japenga
Regenboogkerk Hilversum

Schriftlezing Oude Testament: Spreuken 16: 21-24

Tweede Schriftlezing: 2 Timotheüs 2: 24-26

Schriftlezing Evangelie: Johannes 8: 1-11 uit 'Een bijbel' (hertaling van het verhaal)

Inleiding

Het thema voor deze viering is 'Vriendelijkheid', één van de vruchten van de Geest. We lezen in een hertaling uit 'Een bijbel' de evangelielezing over de vrouw die van een ander hield.

Wanneer komen wij met scherpe stenen om te veroordelen?

Prediking

Gemeente van Christus,

Ziet uw zichzelf als een vriendelijk mens? Of een aardig mens?

Over het algemeen zullen we van onszelf zeggen dat we aardige mensen zijn. We gedragen ons beschaafd en we gaan niet Hilversum in om dingen te slopen of mensen te bedreigen. Nou, dat is toch behoorlijk aardig van ons.

In het kindergesprek zei ik dat vriendelijkheid is dat je aardig bent ook al voel je je niet aardig. Dat is al wat moeilijker. Als je thuis bent en je hebt een slecht humeur doordat er iets is gebeurd op je werk of doordat je schoolwerk je teveel is of omdat je je ergens zorgen om maakt. Hoe vaak reageren we dan dat humeur niet af op degene thuis? Dan is vriendelijk zijn lastiger. Zijn we dan nog steeds aardige mensen?

Over verhaal in Johannes

We hebben net geluisterd naar het verhaal over de vrouw die van een ander hield. Op het eerste gehoor is het verhaal uit Johannes niet een verhaal over vriendelijkheid. Een groep mannen stond op het punt om een vrouw te doden.

De oorsprong van het verhaal in het Johannesevangelie is onduidelijk omdat het niet voorkomt in een heel oude manuscripten. Wetenschappers zijn het erover eens dat het er wel in past omdat het overeen komt met wat er nog meer over Jezus geschreven staat. De vroege kerk had moeite met het verhaal. Augustinus dacht dat het was verwijderd uit de manuscripten omdat gelovige mannen bang waren dat het een vrijbrief was voor hun vrouw om het bed te delen met een andere man. Maar waarschijnlijker is, dat het een heel oud verhaal is, dat niet was opgepikt door de evangelisten zelf. In de 3^e eeuw is het toch in de Bijbel terecht gekomen omdat er ook oude manuscripten zijn die het verhaal wel vertellen.

We hoorden het verhaal vandaag in een hertaling.

Het mooie aan een hertaling of het verhaal in een nieuwe vorm vind ik dat je fris naar het verhaal kan luisteren. Want soms zijn woorden en zinnen zo bekend geworden dat je ze niet meer echt hoort.

Ineens krijgt een verhaal dan weer een nieuwe betekenis.

Doorloop verhaal in Johannes

De vrouw in het verhaal van Johannes had pech. Ze was betrapt met een andere man. En volgens de regels uit Leviticus moesten beiden daarvoor gestraft worden door middel van stening. Allebei. Maar waar was de man in dit verhaal? Een van de commentaren die ik las schreef dat het waarschijnlijk een opgezette val was voor de vrouw door haar eigen man. Hij maakte zo handig gebruik van de wetten die er waren in de maatschappij. Het enige wat je nodig hebt zijn twee getuigen om iemand veroordeeld te krijgen volgens Deuteronomium. En alleen de vrouw staat hier terecht. Ik denk dat we dit wel herkennen van hoe er in onze maatschappij over vrouwen wordt geoordeeld.

Jezus wordt betrokken in de veroordeling van de vrouw, hij wordt een deelnemer gemaakt. Hij die altijd preekt over het Koninkrijk van God en over vergeving van zonde. Zal hij de Wet volgen en zijn eigen principes verloochenen of zijn principes volgen en de Wet van Mozes verloochenen?

Maar Jezus doet iets heel anders. Hij bevraagt het gedrag en motieven van de groep mannen en van een maatschappij, waar hij zelf ook bij hoorde. "Wie zonder zonde is, mag de eerste steen werpen". Niemand is zonder zonde. Jezus leert ons om verder te kijken dan veroordeling.

Het verhaal eindigt met de vrouw die weg loopt en Jezus vervolgt ook zijn weg. Het lijkt een 'eind goed, al goed' verhaal. Maar is het dat eigenlijk wel? De kans is groot dat de vrouw hierna niet meer terug kon naar haar man of naar haar gemeenschap. Ze was door Jezus van een dood door stening gered, maar de schade aan haar reputatie was al gedaan. Ze had naast de vriendelijkheid van Jezus blijvende vriendelijkheid nodig van haar omgeving.

Betekenis voor vandaag.

Hart van steen
Scherpe steen.
Steen die vliegt
Steen die doodt!

Een hart van steen is niet vriendelijk. Een hart van steen kan niet meevoelen met een ander. Scherpe stenen zijn bedoeld om pijn te doen, zoals scherpe woorden bedoeld kunnen zijn om pijn te doen. Er is geen ruimte meer voor vriendelijkheid. We gebruiken zelf soms scherpe stenen. Als we onvriendelijk zijn tegen iemand om onze eigen frustratie of onrust af te reageren. Als we mensen veroordelen.

Vriendelijkheid is meer dan aardig reageren als iemand iets tegen je zegt. Het is een manier van kijken naar mensen. Met liefde en mededogen. Gericht op wat ze nodig hebben en daar dan iets mee doen. Soms jezelf aan de kant zetten of over jezelf heen stappen, zoals Jezus van de omstanders vraagt. Maar vriendelijkheid is niet zwak of slap en het wil ook niet zeggen dat je over je heen moet laten lopen. Zoals ik zelf vroeger dacht.

Als vrouw heb ik geleerd dat ik altijd aardig moest zijn. De maatschappij leert dat meisjes lief moeten zijn en jongens stoer. In de politiek zien we ook dat vrouwen snel labels krijgen als hysterisch of heks waar mannen labels krijgen als daadkrachtig en duidelijk. Misschien herkent u het wel. Ik heb mezelf echt moeten aanleren om mijn mening te geven en nog steeds ben ik na afloop bang dat ik te fel ben geweest of niet aardig genoeg.

Maar je kan vriendelijk én duidelijk zijn. Je kan vriendelijk je mening uiten zonder mensen daarbij te kwetsen of weg te zetten.

Jezus laat in het verhaal zien dat hij de vrouw ziet met liefde en mededogen. Hij wil niet meedoen met de scherpe stenen die leiden tot de dood. Hij ziet de groep mannen die klaar staan om deze vrouw te straffen en hij reageert. Hij komt op voor de vrouw.

Ik denk dat de wereld meer vriendelijkheid nodig heeft. Niet vriendelijk zijn omwille van de lieve vrede. Maar vriendelijkheid omwille van rechtvaardigheid en bevrijding. Ik moet denken aan de slachtoffers van het toeslagenschandaal. Daarin zit zo'n hardheid dat er geen ruimte meer was voor vriendelijkheid met grote schade voor volwassenen en kinderen tot gevolg. En ook nu lijkt er nog steeds onwil te zijn om het echt goed op te lossen voor de slachtoffers. Misschien bestaan er geen 'eind goed, al goed verhalen' omdat er altijd mensen overblijven met schade die dat moeten herstellen. Ook daar is blijvende vriendelijkheid van de omgeving bij nodig.

En ik denk ook aan een toespraak die ik deze week zag. De Prime Minister van Barbados, Mia Mottley, hield een 8 minuten durende toespraak op de opening van COP26. De Klimaatconferentie in Glasgow waar alle wereldleiders aanwezig zijn. Ze sprak over solidariteit, over echt leiderschap. Hoe er vele levens geriskeerd worden door hoe er met de aarde wordt omgegaan. Ze vroeg zich af of we dan zo blind en hard zijn geworden dat we de schreeuw van de mensheid niet meer kunnen aanhoren?¹ en ze zei, vertaald uit het Engels: Voor degene die ogen hebben die zien, die oren hebben om te horen, voor degene met een hart om te voelen: 1,5 graden is wat we nodig hebben om te overleven. 2 graden is een doodstraf.²

Jezus en de vrouw die van een ander hield. Zijn ogen zagen wat er gebeurde. Zijn oren hoorde de veroordeling. Zijn hart voelde. En hij reageerde.

Vriendelijkheid kan in het klein. Hoe reageer je thuis op de mensen met wie je samenleeft als je een lange dag hebt gehad op je werk of op school. Of aardig blijven tegen de mensen van de ICT helpdesk ook al ben je al een maand bezig om iets opgelost te krijgen. En ook groot: niet grijpen naar de scherpe stenen van oordeel. Opkomen voor iemand als je onrecht ziet. Of je inzetten voor anderen.

Hart van steen
Scherpe steen.
Steen die vliegt
Steen die doodt!

Een tegenbeeld wordt geschetst in het gedicht het gedicht van Henriette Roland Holst waar de eerste regels luiden:

De zachte krachten zullen zeker winnen
in 't eind -- dit hoor ik als een innig fluistren
in mij: zoo 't zweeg zou alle licht verduistren
alle warmte zou verstarren van binnen.

---

¹ "are we so blinded and hardened that we can no longer appreciate the cries of humanity?"

² "For those who have eyes to see, for those who have ears to listen, for those who have a heart to feel, 1,5 degrees is what we need to survive. 2 degrees is a death sentence."

Vriendelijkheid is een zachte kracht. Een die ons in staat stelt om de wereld een stukje beter te maken.

Mogen onze woorden en daden uitingen zijn van de vriendelijkheid die God ons als gave en als opgave geeft.

Amen